

Літописна повість про Куликовську битву¹

Про битву на Дону і про те,
як великий князь бився з ордою

Прийшов ординський князь Мамай з однодумцями своїми, і з усіма іншими князями ординськими, і з усіма силами татарськими і половецькими, найнявши ще до того ж війська бесермен, вірмен, фрягів, черкасів, і ясів, і буртасів². Також зібрався з Мамаєм, однодумний з ним та єдинодушний, і литовський князь Ягайло Ольгердович³ з усіма силами литовськими і польськими, і з ними ж заодно Олег Іванович, князь рязанський. З усіма цими спільниками пішов Мамай на великого князя Дмитрія Івановича і на брата його князя Володимира Андрійовича. Але людинолюбний Бог хотів врятувати і звільнити рід християнський молитвами Пречистої Його Матері від поневолення ізмаїльтянського, від поганого Мамає, і від зборища нечестивого Ягайла, і від велеречивого і нікчемного Олега Рязанського, що не дотримався своєї віри християнської. І стане йому, породженню пекла та ехидні, день великий господній останнім днем!

Окаянний же Мамай загордився, уявив себе царем, почав злу змову плести, скликати своїх поганих темників-князів⁴ і сказав їм: “Підемо на руського князя і на всю землю Руську, як було за Батия. Християнство погубимо, а церкви божі спалимо, і кров християнську проллемо, а закони їхні знищимо”. І це тому, що нечестивий люто гнівався через своїх друзів й улюбленців, через князів, убитих на ріці Вожі. І почав несамовито і спішно сили свої збирати, у нестямі піднявшись і в силі великій, бажаючи полонити християн. І тоді рушили всі племена татарські.

¹ Переклад тексту здійснено за виданням: Памятники литературы Древней Руси. XIV—середина XV века. — Москва, 1981. — С. 114—131.

² На думку російського вченого М.Тихомирова, черкеси, яси — це черкеси й осетини Північного Кавказу, буртаси — різні племена Середнього Поволжя, фрязи (фряги) — італійці, які торгували з Поволжжям, вірмени — вірмени у війську Мамає; бесермени — мусульмани.

³ Князь Ягайло Ольгердович — Литовський великий князь (1377—1392), у 1386—1434 рр. — король польський.

⁴ Темні князі (темники) — керівники великих загонів воїнів.

І почав Мамай посилати у Литву, до нечестивого Ягайла, і до хитрого сотонщика, спільника диявола, відлученого від Сина божого, затемненого п'ятою гріховною і не бажаною зрозуміти — Олега Рязанського, помічника бесерменського, неправдивого сина, як сказав Христос: “Від нас вийшли і на нас піднялись”. І уклав старий злодій Мамай безчесну угоду з поганою Литвою і душогубцем Олегом: зібратися їм біля Оки-річки у Семенів день⁵ на благовірного князя.

А душогубець Олег почав зло до зла прикладати: послав до Мамає і до Ягайла свого боярина-однодумця, антихристового предтечу, іменем Єпіфана Кореева, наказавши їм прийти у вказаний день, і ту ж угоду підтвердив — зібратися біля Оки з триголовими звірами-сироїдцями⁶ і кров пролити. О ворог і зрадник Олег, лиходійства являєш приклади, а не відаєш, що меч божий загрожує тобі, бо пророк сказав: “Зброю оголили грішники і натягнули лук, щоб убивати у темряві праведників. І зброя їх потрапить у серця їхні, і луки їхні знищаться”.

І коли настав серпень, прийшли з Орди звістки до христолюбивого князя, що піднімається на християн ізмаїльтянський рід. Олег же, що вже відступив від Бога, бо злу угоду уклав з поганими, послав до князя Дмитрія з оманливою звісткою: “Мамай іде з усім своїм царством у мою землю Рязанську на мене і на тебе, а знай і те, що іде на тебе і литовський Ягайло з усіма силами своїми”.

Князь же Дмитрій, почувши, що настав недобрий час, що ідуть на нього всі царства, які чинять беззаконня, і сказавши: “Ще у наших руках сила”, — пішов до соборної церкви Матері Божої Богородиці⁷ і, обливаючись слізьми, промовив: “Господи, Ти всемогутній, всесильний і твердий у битвах, воїстину Ти цар слави, що створив небо і землю, — помилуй нас молитвами Пресвятої матері, не залиши нас, коли у відчаї! Адже Ти Бог наш, і ми — люди Твої, подай руку свою з височини і помилуй нас, посором ворогів наших і зброю їхню затупи! Могутній Ти, Господи, і хто противиться Тобі! Згадай, Господи, про милість свою, яку віддавна чиниш роду християнському! О багатоіменита Діва, пані, цариця чинів небесних, вічна володарка всього Всесвіту і всього життя людського годувальниця! Піднеси, царице, руки свої пречисті, в яких носила Бога втіленого! Не зневаж нас, християн, позбав від сироїдців і помилуй мене!”

⁵ 1 вересня, день пам'яті Симеона Стовпника.

⁶ Сироїдці — натяк на те, що татари їдять сире (в'ялене) м'ясо.

⁷ Успенський собор у Кремлі.